

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XIII.

BARCELONA 31 DE MAIG DE 1890.

NÚM. 139.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA'LS ASSOCIATS.—Pera'ls no socis, 1'50 pessetas al any.—Número sol, 25 cénts.
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions, y en la llibreria de Verdaguer.

TORN DE CONFERENCIAS

Maig 6—Lectura pel Sr. Carreras y Candi «Los Castells de Montserrat»
(acabament.)

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE MAIG.

DELEGAT.

Doctó Chautemps, á Paris.

EXCURSIONS

(*Extracte.*)

EXCURSIÓ AL GOLF DE ROSES, CADAQUÉS, LA SELVA DE MAR, SANT PERE DE RODA Y PORT-BOU, del 4 al 7 de Abril de 1890. (Particular.)

En lo primer tren partiren de aquesta ciutat per la vía de Girona, nostres consòcis En Joaquim de Gispert y N' Eduart Castellèt, avallant en la estació de Sant Miquèl de Fluviá ab

l'objecte de conèixer sa església románica, ja visitada y descrita per la ASSOCIACIÓ (mes de Maig de 1883.)

En mitj de una fort pluja, dins una tartana, llogada per avant, se trasladaren en duas hores á La Escala. Exint de Sant Miquèl, per sota la vía de ferro, se passa á gual lo riu Fluviá, en aquella sahó prou groç per causa de las incessants plujes de aquells dies. La terra bén conreada y clapada de oliveres es en extrém baixa y plana. Lo camí passa per Vilarrobau, Ventalló y Vilademat, poblacions ínsigníficants, tenint á la vista Montiró y més enllá la Argentera, de major vehinat: tanquen aquell plá al endrèt de mitjdie las serras de Montgrí. Acabat que 's véu de prop lo case-riu de Cindaus, aplegue's al rònech y aspre turó qui escondeix la Escala per la banda del nort. Menjaren los excursionistas en aquesta darrera població qui res de notable ofereix llevat del pintoresch golf de Roses que desde allí s'ovira: perque passaren á visitar las despulles de la grega Empòrion, distant mitja hora escassa, en lo lloch vuy nomenat de Sant Martí; que tant de aquest y de la sua església com de las vellas muralles destruhidas tením particular noticia en l' EXCURSIONISTA del mes de Març de 1881. Aximatex examinaren al un costat de la església la desferra de altres muralles, y de un encorvat portal que, per llur solidesa y simplicitat de líneas, bé podrien pertanyer á una fortificació del segle XII. La inseguritat del temps privá 'ls de pujar alt en lo puix hont existeix lo prou oblidat, encara que tantas voltas reproduhit, mosáich de *Ifigènia*: puix seria just practicar algunas gestions per á la conservació de tan avalorat moniment.

Tanta erà la aygua rublint los camins propers á la marina que fouloshi forçat de recular fins á Vilademat, y acompanyats de una abundant pluja, seguíren lo camí carreter qui fineix en la carretera que va de Figueres á Roses. Essent que foren prop de Torruelles travessaren de nou lo riu Fluviá, passant á tocar l'estany de Vilacolum, esvahint d'aygua per tot lo vòl, fins que aplegats á la de sus dita carretera arribaren á Castelló de Ampúries com lo sòl anava á la posta. En aquesta important vila van aturar lo temps necessari per admirar sa formosa església y las notables bellesas que conté, las quals han ocupat diversas vegadas la atenció de altres companys d'excursionisme.

Com entraven en Roses ja era de nit. Al endemà á las nou, prenent una tartana, feren vía de Cadaqués, per entre aquella multitud de montanyes que, constituhint com una península, li donen la forma de un vigorós contrafort. Lo camí puja drèt durant duas hores per guanyar lo cim de la collada, que allí sembla partirse en dos ramals: lo de la dreta que mòr en la montanya del *Penis*, per lo costat del golf de Roses, y lo de la esquerra que fineix en lo perillós cap de *Creus*, romanent al mitj la xamosa cala de Cadaqués. Al acabant de la pujada trobe 's una solitària casa dont es costum de fer una breu parada: endrèt, si fa ò no fa, de la matexa divideixse lo camí, anant lo un á Cadaqués y conduhint l' altre á la Selva.

La major part del caseriu de Cadaqués sèu entorn de la cala ocupada per la mar, y s' extén en semicèrcol al peu matex de las montanyes, en tant que algunas cases del extrém de la població *tenen davant y sobre las aygues un mur qui las resguarda dels embats de las onades*. La església parroquial molt espayosa, de construcció moderna y mancant d' estil, domina la vila per estar edificada en la part més alta. Es de admirar l' altar major formant un colossal dosser de proporcions tan exageradas que en sa construcció degué entrarhi una inmensa quantitat de fusta, que per cèrt fou minuciosament tallada seguint totas las inmoderacions de un extremat barroquisme.

En las primeras hores passat mitjdie partiren de Cadaqués per anar vers la Selva de Mar, en la qual anada que feren en tartana esmerçaren prop de cinch hores; puix bé 'ls calgué retrocedir fins en aquella casa dont per lo matí havien aturat com anaven á Cadaqués. Acabat que s' hi es, baxe 's cosa de dues hores per un camí carreter, deplorablement conservat, mentre que un hòm acontenta sos ulls ab la vista de la mar. Lo camí un poch abans de arribar al cap de tot de la baxada, passa molt prop del caseriu nomenat *La Selva de Alt*, ficat dins una atapahida arbreda, en una recolzada de la serra. Aprés de pochs minuts aplegue's á la Selva de Mar, que axí com las dentés poblacions visitadas, s' extén vora mar formant cemicèrcol sempre cohibit per las montanyes que té á las espatilles. Al extrém de llevant de la població s' hi tro-

ban las pedreras de hont solen extraure las llambordes per empedrar alguns carrers de la nostre ciutat.

Partint de la Selva nostres excursionistas, en la matexa tartana y ab cosa de una hora, feren la via de Llançá, seguint tostemps entre la falda de la montanya de Sant Pere y la mar, afalagats ab una tan espayosa com delitable perspectiva.

La població de Llançá está un quart lluny de la mar, sehent en una fértil plana, circuhida de horts verdejants y sembrats esplendents que li donan un ayre rialler y joliu. Baix al port s' hi vèuhen unas pocas casas blancas, abrich y morada de alguns pescadors: forman la platja un bell aplèch de fantásticas rocas que á manera de illots alteran la llisa superficie de las aygues.

Conegut es lo camí que conduheix á Sant Pere de Roda, á la capella de Santa Llena y al castell de Verdera. (Memórias de la associació, volum III) que visitaren nostres consocis, planyentse emperó de la mala sòrt qui está menaçant al bisantí monastir, puix que dona senyals evidents de próxima ruina, Las tant abundants com importantíssimas despullas del castell de Sant Salvador de Verdera també reclaman justament la reconstruició de la planta y comparticions que ofereix intacte aquest milenar enderroch qu' ab un xich d' estudi podria encara treure 's completament.

Tornats que foren davant lo Monastir, tocaren per baxar altre cop á Llançá, prenent per la vessant N. O. de la montanya, de cara á aquell territori que 's comprén des de la mar fins á las montanyes de Sant Llorenç, y que en gran part constituheix la conca del riu Muga: després reprengueren lo camí que havian seguit abans. En una casa de la vila foulos mostrat un rumbós baix-relléu de estil gòtich, procehint del enderrocat Monastir, lo qual conservaven com á rich joyell

Al die prop següent, pujant en un dels tràns del matí, en curt espay de temps foren traslladats á Port-Bou, contemplant de passada las variables giragonces que ofereix la pintoresca costa de llevant. Enclavat Port-Bou dins un estrèt triangle, quals dos costats lo forman las montanyes y per l' altre la mar, es bén poch l' espay hont poden extendre's las construccions que son desenrollo reclama. Son aspecte, com un poble acabat de edificar, es alegre y festiu, ornat de belles y elegants cases particulars, sobresurtint per sa

formosa disposició la església de la Concepció Immaculada, axecada á despeses de la Companyia explotadora de la via de França. Sehent damunt un gran terraplè á pochs passos de la estació y de la boca de la foradada internacional que 's diu *dels Belitres*, es naturalment lo primer edifici que vèuhen los ulls al entrant de Catalunya. Desnivellat com es lo subsòl de Port-Bou, fa que sos carrers arrenquen en fortas pujades, dexant emperò una ampla rambla y alguns carrers adjacents qui arriben fins á la mar. Tan sols vint minuts fan mester per aplegar al coll *dels Belitres*, que 's troba entre la foradada del matex nòm, y al cap de Cervera. La pujada, encara que valenta, no es tan pesada per ésser lo camí espayós y bén conservat. No molt lluny del *Coll* está la caseta dels carabiners, des de hont se domina la població; y altretant s' esdevé ab Cervera, un colp s' ha passat lo coll *dels Belitres*, baxant sinó pochs passos per la vessant francesa de aquella montanya.

Ab lo trèn que ix á la una après de mitjdie, regressaren nostres amichs á aquesta ciutat, havent tret lo senyor Castellet, diferents vistas fotogràficas dels més interessants llocs de la excursió.

NOVAS

Molt falaguer triumfo ha obtingut enguany, en nostras festas literàrias de Barcelona, la Associació en las personas de diferents associats.

En lo Certamen Catalanista celebrat lo 27 Abril, resultaren llorejats, nostre president D. Francesch Ubach y Vinyeta ab sa poesia *A la pèrdua de Barcelona en 1714* y D. Lluís Tintoré y Mercader ab *Lo casal del amor*.

En los Jochs Florals, qual festa tingué lloch lo 11 de Maig, de 17 composicions premiadas, i.e pertocan 11 á nostres consòcis, essent dos d'ells, los Srs. Riera y Bertran y Torres y Reyetó, proclamats *Mestres en Gay Saber*.

Los autors, premis y composicions foren los següents: D. Jascinto Torres y Reyetó, la viola d'òr y argent, ab sa composició *Llegenda*; lo primer accèssit á la flor natural ab *La primera amonestació*. D. Joaquim Riera y Bertran, la englatina, ab, *A un obrer catalá* y lo primer y segon

accèssit á la viola d' òr ab *Sol ixent y Cap d' any*. D. Jaume Novellas de Molins, lo tercer accèssit á la viola d' òr ab, *La creu trencada*. D. Francesch Ubach y Vinyeta, l' accèssit al premi ofert per Na Dolors Moncerdá, ab *Elegia á la bona memoria de Donya M. J. Massanés* y lo premi de la Diputació Provincial de Tarragona ab *Prim en Castillejos*. D. Joan Pons y Massaveu, la oferta de alguns catalanistas, ab *Lo sach de gemechs de Breda*. D. Francesch Carreras y Candi, lo premi de nostra Associació, ab la monografia històrica, *Los castells de Montserrat* y D. Joseph Franquesa y Gòmis lo primer accèssit al premi del Ajuntament de Barcelona, ab *Recort de la Exposició Universal de Barcelona*.

La Associació en lo 13 de Maig celebrá una vetllada literaria pera honrar als predits associats, en la qual se llegiren algunas de las composicions premiadas, que foren rebudas ab vivas mostrars de aprobació per la nombrosa concurrència que s' hi aplegá. Lo Sr. President terminá tant agradable acte felicitant á sos consòcis per los premis obtinguts y en particular als Srs. Riera y Bertran y Torres y Reyetó per lo títol de *Mestres en Gay Saber* ab que s' han vist justament honrats enguany.

Important troballa feren, en lo passat mes d' Abril, los il·lustrats geòlechs D. Arthur Bofill y lo Dr. Almera, canonge de nostra Catedral, en sos incessants regonexements geològichs que anys ha practican en la regió del Llobregat. En lo terme de Rubí, y juntament ab algunas despul·las de paquidermos, descubriren un exemplar del *Paleotènum*, animal antidiluviá dels més escassos, desconegut fins á nostre segle, á principis del qual se 'l trobá en las pedreras de guix, de Montmartre (Paris). Viurian aquestos animals de Rubí á principis del período mioceno, essent sa morada las voras del extingit llach del Vallés.

En la sessió haguda lo 27 del actual en la «Real Academia de Ciencias naturales y Artes» presentaren eix raro exemplar, y ensemps lo Dr. Almera participá, que la fáuna paleozòica del Papiol, pertanyia á la fáuna segona de la creació (silúric inferior), y la de Brugués á la tercera (silúric superior); y que acabava de fer altre important descobriment en Moncada, á 160 metres damunt la *Font Pudenta*, de una altra fáuna, també paleozòica, pertanyent á la primera època devònica.

Desmuntat ja lo altar major de la església parroquial de Granollers, en presència del arquitecte director de las òbras, don Joan Martorell, se procehí á desmuntar l' ara en lo passat mes d' Abril.

Axecada aquesta s' hi trobá, aparedada en la columna central qui la sostenia, una petita caxeta de aram ab ornaments esmaltats é incrustacions d' òr, formant un bonich dibuix ricament conservat.

Aquesta caxeta, de forma cilíndrica, té un diámetre de cinch centímetres d' alt per altres cinch de amplada, y còm la trobaren estava tancada per abdós costats.

Oberta en presència del referit arquitecte, del reverent rector arxipreste de aquella vila, Rnt. Jaume Barba, prèbere, y várias altras personas, s' trobí en son dins un feix de roba blanca de fil, contenint altre panyo, en mal estat, ab algunas relíquias, un pergamí escrit en catalá y altre troç més petit y més antich en llatí quasi inintel·ligible.

Per lo text del primer s' ha vingut en conexement de que dita ara havia servit per á un altre altar en la pròpia església, construït en 1240, y que després, en 1692, fonch desmuntada y tornada á col·locar en lo lloch que vuy ocupava.

En aquesta fetxa, 1692, y al procehir al cambi del àltar, se trobaren ab dita caxeta; la obriren, hi afegiren lo pergamí escrit en catalá, fent constar la troballa, tornantla á aparedar en la sú dita columna hont romanía al present.

Han sigut cedits á la Associació 'ls objectes y obras següents:

Per D. Joseph Roig y Puñed: *Argel*, noticia topogràfica é històrica del reino y de la ciudad, acompanyada de un mapa general del reino y de la vista de la ciudad, puerto y alrededores, con todos los fuertes y preparativos de defensa para contrarrestar la expedición francesa; traducida de la segunda edición de PENNOR, por D. A. B. J. Bercazú, Barcelona 1830. Per id. *Atlas Geográfico del reino de España, é Islas adjacentes*, con una breve descripción de sus provincias, por D. Thomás, pensionista de S. M. en la corte de París. Per lo Rnt. D. Ferrán Sellarés Pbre., uns goigs. Per D. Otoniel Pacheco delegat á San José de Costa Rica: *Obligaciones de los sargentos y demás individuos de la policia*; artículos tomados del reglamento de 1885, Costa Rica 1890. Per id.: *Programa de la Exposición Nacional. San José 1886*. Per id.: *Instrucción cívica para uso de las escuelas de Costa Rica*, San José 1888. Per id.: *Administración Soto, instrucción pública*, Ley de educación común. Reglamento de la misma. Decreto sobre instrucción normal. Reglamento interior de las escuelas normal y modelo, San José de Costa Rica 1886. Per id.: *República de Costa Rica*, Leyes sobre Jurado, Vagancia, Casas de préstamo, Juegos, Recaudación de impuestos municipales y contribución para caminos, San José 1887. Per id.: *Estatutos del Hospicio de huérfanos de San Vicente de Paul*, San José de Costa Rica 1887. Per id.: *Tratado de paz y límites de 8 de Diciembre de 1857*, celebrado entre Costa Rica y Nicaragua, y documentos á él relativos, San José de Costa Rica 1887. Per id.: *El agua del río*, peligro de su

empleo como alimento de las ciudades por P. de Wilde, profesor de la Escuela Militar y en la Universidad libre de Bruselas, Traducció de Jorge Castro Hernández, San José 1890. Per id.: *La más pequeña de las Repúblicas americanas*, San José 1887. Per id.: *República de Costa Rica*, Historia, Geografía, Reino mineral, Reino vegetal, Reino animal, Población, Instrucción pública, Ejército, Industrias, Comercio, Vias de comunicación, Rentas, Gastos, Deuda, colecciónats per Enrich Villavicencio, any 1886. Per id. *Discurso* pronunciado por Francisco Montero Barrantes, el 15 de Setiembre de 1889, en el salon municipal de la ciudad de Alajuela por comisión del Ayuntamiento de la misma, 1889. Per id. *Contrato* celebrado por el Supremo Gobierno con D. Cyril Smith y Cooper, para la construcción del ferro-carril del Pacífico, San José de Costa Rica 1890. Per id. *Curso elemental de Lengua Castellana*, per Albert Brenes, San José de Costa Rica 1890. Per id. *Contrato* sobre el ferro-carril del rio Giménez á rio Frio, San José 1888. Per id. *Disertación* leida ante el colegio de Abogados de Costa Rica, per Rafel Montúfar, San José 1886. Per la Academia y Laboratorio de Ciencias Médicas de Cataluña: *Acta de la sesión pública inaugural* celebrada en 13 de Febrero de 1889, Barcelona 1890. Per D. Francesch Ubach y Vinyeta: *La España Moderna*, tots los volúms corresponents al any 1889, per J. Lázaro, Madrid 1889. Per D. Joan Fastenrath: *Catalanische Troubadoure der Gegenwart*, Verdeutsch und mit einer Uebersicht der catalanischen Literatur eingeleitet, per lo propi donador, Leipzig 1890.—Per lo MINISTERI D' INSTRUCCIÓ PÚBLICA DE FRANSA: *Annals du Musée Guimet*, volúms I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII IX, X, XI XII XIII y XIV; *Congrés Provincial des Orientalistes*, volúms I y II; *Catalogue du Musée Guimet* première partie, Inde, Chine et Japon; *Nouvelle série XVIe année 1886* Bulletin de la Société d' Etudes Scientifiques d' Angers, Angers 1887; *Annuaire de la Société Académique Franco-Hispano-Portugaise de Toulouse* Statuts etc. Reglaments, Toulouse 1883; *Bulletin de la Société Académique Hispano-Portugaise de Toulouse*, Fêtes du Centenaire de Calderon, Toulouse 1881; *Bulletin de la Société Académique Franco-Hispano-Portugaise*, tomo II números 3 y 4; id. Tomo III números 1, 2, 3 y 4; id. tomo IV, números 2, 3 y 4; id. tomo V, números 1, 2, 3 y 4; id. tomo VI números 1, 2, 3 y 4; id. tomo VII, números 1, 2, 3, 4, 5 y 6; id. tomo VIII números 1 y 2; *Société Languedocienne de Géographie* Bulletin tomo IV, números 2, 3 y 4 Montpellier 1881; id. tomo V números 1, 2, 3 y 4; Montpellier 1882; id. tomo VI, números 1, 2, 3 y 4, Montpellier 1883, id. tomo VII, número 1 Montpellier 1884. Per D. Lluís Colomer: *Panegírico* del angélico doctor Santo Tomás de Aquino, pel Rnt. P. Fr. Paulino Alvarez Barcelona 1890. Per D. Carles Bosch de la Trinxeria: *De ma cullita* aplech d' estudis, viatjes rondallas, recorts y excursions per lo propi donador. Per D. Joseph Reig y Vilar-dell: *Colecció de monografias de Catalunya*, per lo propi donador, Barcelona 1890. Per la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona: *Acta de la sesión pública inaugural* que celebró en 27 de Febrero de 1890, Barcelona 1890. Per D. Antoni Gallardo: *Condición Jurídica* de la actual enfiteusis catalana per lo propi donador, Barcelona 1890. Per D. J. H. De-verell. Un *Mapa* de las valls d' Andorra y tres fotografias de la Seu d' Urgell. Per D. Joseph Franquet y Serra. *Uns Goigs* en llahor de Ntra. Sra. de Farnés.